

מי מריבה למי ולמה מוענקים פרסים סיפוריים

משורר לאור (מימין) ותתאלוף (מול) שליו

למענקדיהצירה, ידעו קוראי הסיפור של ישראל העתידית את יצירותיו של יצחק לאור, שיכתוב אותם גם בלא מענקי שליו.

יומיים אחרי הענקת פרסי ראשהממשלה ע"ש לוי אשכול קיבל הסופר והמשורר יצחק (א"צ) לאור מיכתב לאקוני מטעם הפקידה התורנית במועצה לתרבות ולאמנות, שבו היא מודיעה לו, כי לא נבחר כמי שראוי לקבלת מענקיציורה זה.

ראויים למענקיציורה זה נמצאו מתורגמנית כינונית כשם רינה ליבוביץ, סופר בשם דוד גרוסמן ושגילה בראיו לעיתונות, שהוכיח כפרס, עשויה להעבירו למעמד השואנים, ועוד משוררונים, שאיש מהם אינו מגיע באיכותו לקרסוליו של יצחק לאור, ששיריו וסיפוריו הקצרים, איכותיים ומעוררי מחלוקת (אמריקלי משרדההינדוהתרות, היו פוסלים גם את יוסף היים ברנר, מזכיה בפרס ראשהממשלה).

מזה כמה שנים מציג לאור את מועמדותו לפרסיציורה, המוענק באמצעות המועצה לתרבות ולאמנות, שבראשה ניצב תתאלוף אבנר שליו. במהלך השנים, ששליו מנהל את המועצה לתרבות ולאמנות, הוא נוהג בחיי התרבות והאמנות לפי הבנתו ולא כל אחד יסכים עימה.

יצחק לאור לא כלול בהכנה שלו וזו הסיבה, ששנה אחרי שנה, אין הוא נמצא ראוי למענקדיהצירה, ששליו מממן מכספי משלמיהמיסים מימין ומשמאל.

בעוד שבעתיד איש לא יידע מי היה תתאלוף שליו, ומי היו נבחריו

/ ומזרימה. בערה מוליכה. תנועה. / בכל עורקי / אני חש את השקט שנים. בי נמוג / יוצא. / לכבישים / את מגניבה קלות. מצטברים. / ואז שפתותיך / מוחצות. תחינה... / אלון הוא משורר של דימויים שיריים קשיחים, משורר של דרך שירה אישית, שניתן לנסח אותה במילים הפותחות של אחד משיריו: מילים פסולות שבות לתופת העופרת. / עופרת מותכה. הולך סובב תוף העופרת. / מילים כוונות המהלכות יחסות. / אתה יהף על מדרכות חמות. / מילים צורבות לא כבות כך. / הן הולך ושוב הולכות כך. // מילים פסולות / כעלים נוסלים / מילים שזורות / כפרפרים משוממים / דקורים מיתמרים / וזהרים כחשמל / עת החושך בחוץ / נילחץ לחלונות. // המילים / ששבו סנימה / הבשילו חביות בנוף / מצל, קורצות לשמש...

עתה אתו של אנדר אלון הוא בכחינת נקודתאור וזהות ברמת סיפורי השירה, שפירסמה סופריית פועלים בשנהשנתיים שחלפו, ובנוסף לכך, זה קובץ שירה איכותי וייחודי ביותר.

מעבר לאיכות שיריו של אלון, מן הראוי לכבד את אומץליבו התרבותי, שאיפשר לו להביא המבוא לרשימה זו. אלון נבדל בכך, מיוצרים אחרים ורבים שפירסמו בשנתיים האחרונות מיצירותיהם כסיפוריים פועלים, ושיגרו סיפריהם למרוז זה, על-חשבונם, אך חסרו את האומץ לפרסם את הסיפור, המסתתר מאחרי החרם של הפקידה ברכה ומנהליה, מסיפוריים פועלים.

מחקר

על הקלאסיקה

הסיפור והשירה הרומיים היו רחוקים מלהעניק כבוד האחרון השראה כלשהי לתרבות הישראלית, שהעדיפה לפגול פילית יתר לתרבויות המערביות העכשוויות, פזילה שלא הוסיפה לעומק היצירתי של התרבות הישראלית. כאחרון ראהאור מחקריו של פרופסור ארנסט דוד קולמון, תחת הכותרת עולמה של הסיפור הרומית (*), מחקר מקיף, העשוי לפתוח לא מעט צורהים כפני הקורא הישראלי. עולמה של הסיפור הרומית נפתח בפרק מבווא, אנתנו והסיפור הרומית, דרך תסקיר קצר של ההיסטוריה הרומית ויוצרים כליוויים אנדרוניקוס, אל יציקת האפוס הלאומי, ואל כניסוה של הפרווה הרומית באמצעות כותבי היסטוריה כקאטו.

קולמן ממשך ובווח את האמנות הרומית של רומי, אל משוררים מודרנים יותר כקאטולוס והלאה ללוקראציוס ויקירן. החלק השני של הספר בווח את תקופת הקיסר אורגוסטוס, שאחר מהישגי היצירה הגבוהים שלה, היה וירגיליוס, דרך שירי הרועים שלו, ועד לאקולוגות שלו ואל האלגיות שלו (פנו מקום, הרומאים, פנו מקום, סופרי וון, / דרי דבר גדול יותר משרית אליון נולד...) ועד לאפוס העילי שלו האיניאס.

קולמן ממשך בתיאור יצירותיהם של הורציוס, ואובידיוס, אחרון משוררי האלגיה של רומי, שכתבו מי אנוכי, משורר של נעימות אהבה עדינות, / שמעו דורות העתיד, ותדעו את האיש ששיריו תקראו. / בן העיר סולמה אני, שאותה מפרים גלים צוננים, / ומרחקה מרומא, תשעה כסול עשרה מיליון. / שם נולדתי, ולמען תדעו את הזמן, זו היתה / השנה בה נפלו שני הקונסולים, וגורלם הוא אחד... / עולמה של הסיפור הרומית ממשך ומביא את המספר טיטוס ליוויס, שמיפעל כתיכתו נחשב הגדול בהיסטוריוגרפיה של רומי.

בפרק תקופת הקיסרים סוקר קולמן את מיכלול בעיות המישטר, חברה וסיפורת של המאה הראשונה, את כתיבת היסטוריה ללא משוא פנים נוסח טאקיטוס ופליניוס, ואת יצירות הסיפורת של המאה השנייה, עד לסוף הזמן העתיק.

בחלק המסכם של הספר, בפרק לומר את האמת בצחוק - הסאטירה מלוקיליוס עד יובנאליס, בווח קולמן את אחד מההישגים הבולטים של היצירה הרומית, וראוי לצטט את יובנאליס, שהישוה את כתיבתו הסאטירית לתעובת, אותו מזון מעורב הניתן לבהמות,

(* מן הסדנא דוד קולמן - עולמה של הסיפור הרומית; הוצאת מסדה; 287 עמודים (כריכה קשה).

שאינו מנצל בימה זו לטפיחה על השכם, ומעיר אף קערה, המעידה על אוולתיך מסוימת של חוקרי הלשון העברית בימינו. וכך כותב פרופסור רבין: בשאנונו סוקרים את קרוב ל-1000 הפסדים והמאמרים המופיעים כאן, העובדה הבולטת ביותר היא מיעוט המחברים המוקדשים לעברית המדוברת ורובי המחברים

מן הסדנא מעברית מיקראית לצברית

העוסקיםבלשונם של סופרים... רבין מתנחם מעט ומוסיף: ללשון העיתונות הוקדשו קצת יותר מחקרים מאשר ללשון המדוברת, ומהם אחדים ללשון מדורי הספורט... רשימתו של מנחם צבי קדרי על מצב המחקר בעברית הישראלית, מביא את סיפור המהלך לטביעת שמה המדעי, של הלשון המדוברת בין דוברי עברית ילידי הארץ. מחקר העברית הישראלית נולד בסימן של מחלוקת בעשור הראשון לתקומת מדינת ישראל. אוסייני לדעות החלוקות בו הוא שלא הגיעו החוקרים לכלל הסכם אסילו אל שמה של לשון זו, ועדיין יש שאינם מודים בעצם קיומה. אשר לשמה, יש קוראים לה, העברית החדשה (בלאו 1971), יש הקוראים לה, העברית המודרנית (אלטבאוואר 1964), או כששמות לשון ימינו (אלטבאוואר 1953). לעתים מדברים עליה בכינוי, העברית המדוברת, או לשון הדיבור, או הלשון החיה (בן-חיים 1953), ואף בכינוי, לשון הצברים (לשוננו לעם 1955), אולם מאחר שבינויים אלו מצמצמים את תחום הלשון שמתכוונים אליה (בגון, לשון דיבור: איך תיקרא צורתה הבתובה של עברית זו? או לשון הצברים: כלום מוכנים אנו להגביל אותה הגבלה חברתית מעין זו?), נתקבל במשך הזמן השם שטבעו ה'רזן: העברית הישראלית' (רזן 1956)...

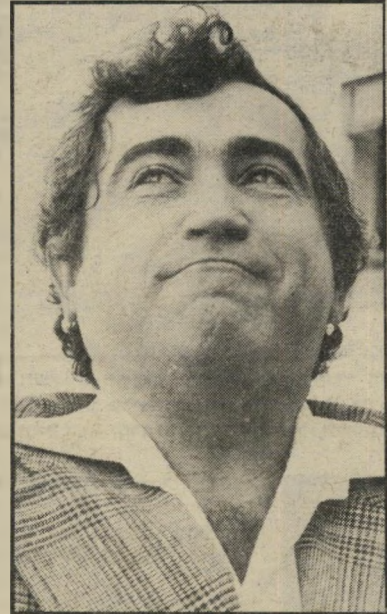
וממשך מחבר המאמר, ומגלה: ענף מיוחד של לשון הדיבור הוא לשון הילדים, ולשון דיבורם של ילדים עבריים בארץ ישראל משכה את לב הבלשנים בשנות השלושים (בבאי 1933)... מעמדה המיוחד של לשון ילדים זו אמנם הצדיק את העמדתה במרכז של עבודת תיאור בלשנית מדוקדקת: לשון זו הצטיינה ביצירתיות, והשפיעה הרבה על לשון המבוגרים, שכן ממנה צמחה לשון דיבורם של בני דור הסלמה, היא היתה לשון הדיבור המגובשת הראשונה בעברית המודרנית... קובץ ביבליוגרפי זה רחוק מלהיות רכימך, אך הוא רביעך לאלה החפצים לקבל תמונת-מצב של היסוד העיקרי לתרבות הישראלית.

עולמה של הסיפור הרומית הוא בכחינת ספרייסוד לכל אלה, החפצים להתעלות, ולו במעט, מעל לרדירות, ששליו זבלון המר, ירדו בה את מערכתההינדו שלנו.

לשון

יסודות

הפלא הגדול של ישראל, אינו הכפיר, הלבאי, העוזי, או הדבור וגם אל טנק המרכבה - הפלא הגדול של ישראל, הוא הלשון העברית, לשון שהיתה הנוטה קרוב לאלפיים שנה.

שר המר להתעלות מעל לרדירות

הירחורים אודות פלא הלשון העברית עלו בו למראה קובץ צנוע, בהוצאת המועצה להנחלת הלשון, קובץ המביא רשימת ספרים, מאמרים ועבודות דוקטור על העברית של ימינו, שנכתבו עברית וראו אור בישראל בשנים תש"ח-תש"ס (*).

בקובץ זה הובאו 951 ערכים, החל ממאמר של משה אביגל, שהוא ביקורת על הספר עברית כהלכה מאת ד"ר יצחק סרין, וכלה כרשימתו של ששון ברוך על היצירה הלשונית בשירתו של שלונסקי, 951 מראי-קומות אלה, פותחים צורה, ליסוד האיתן ביותר של התרבות העברית.

את דיבריההקדמה לקובץ מביא חיים רבין, (* מן הסדנא 6; רשימת ספרים, מאמרים ועבודות דוקטור על העברית של ימינו, שנכתבו עברית וראו אור בשנים תש"ח-תש"ס; עריכה: בן-ציון פישלר; הוצאת המועצה להנחלת הלשון; 194 עמודים (כריכה רכה).

והוסיף אחת מעובדות היסוד של הסאטיריקנים ממנו ועד הלום: כל ביקורת על אישים חשובים תגרו מוות איום. את אישי העבר מותר לבקר, כמו את גיבורי המיתוס. עליכן אתקוף את אלה שאינם עוד.

דוגמה לסאטירה מעורנת של יובנאליס היא: מה אעשה ברומא? לשקר איני יודע... איני יכול לשאת את העיר היוזנית הזאת, רבותי הרומאים...

דוגמה נוספת מנוסח הסאטירה של יובנאליס, הוא הסאטירה על חניבעל, סאטירה, שניתן להעתיקה למצביאים בניימננו:

שים נא את חניבעל על כףהמאזניים: כמה ליבראות תמצא במנהיג גדול? זהו האיש, שאסריקה היתה קטנה מהבילו, עליאף שהשתרעה מחוסי מרוקו מוכי הים עד היאור הלהט, אל עמי האתיופים ושוב אל הפילים. לקיסרותו מצורסת ספרה, הוא הוציא את הקיסריות, מולו ערם הטבע את האלפים והשלו. הוא מבקיע הסלעים ושובר את ההר בחימוץ, והנה כבר כביש את איטליה, ובכליאת הוא מתכוון להמשיך. לא השגנו דבר, הוא אומר, כל עוד היילינו לא הבקיעו את שערי העיר ודגלנו לא הונף במרכזה של רומא. הוי מראה ראוי לציור, המנהיג שתופיעין רובב על בהמה ענקית! ומה הסוף? איי לתהלה: כי מנוצה האיש, ממחר לגלות, ושם הוא יושב ליד

משורר וירגיליוס פנו מקום, סופרי יוון!

ארמינו של המלך, בן חסות גדול ומוסלא, עד אשר הודימלכותו ויאל להתעורר, לנפש הזאת, שפעם וזיעתה את העולם, לא חרבות ישימו קץ, ולא אבנים או חניתות, אלא - טבעת, הגומלת על קנאי, הנוקמת של כל הרם הרב אשר נישפך, לך מטורף, חצה האלפים בריצה, למען תישא את בעיני תלמידים ותהיה נושא לתרגילי נאום! בעולמה של הסיפור הרומית שב ומתגלה לעיני, החסר הגדול של התרבות הישראלית, המתבטלת דרך מערכת-הלימוד שלה, בזיכוליי מוח משוועים, שהפכו את העם, הניך שיטת הלימוד הישראלית, לחסר-ערכים ומתבטל לעומת התרבות האירופית.